

บทที่ 1
บททั่วไป

สภาพการณ์ของปัญหา

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของสตรีเท่าที่ผ่านมา นี้ ได้มีปรากฏการณ์ของการตื่นตัวด้านกิจกรรมและจิตสำนึกของสตรีในทางการเมือง ที่อาจกล่าวจากแง่มุมของนักสิทธิสตรีและกลุ่มหัวก้าวหน้าได้ว่าเป็นการปฏิวัติในเรื่องสิทธิสตรีในทางการเมือง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีได้มีการขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางมากกว่าสมัยใดทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงนั้นต้องเป็นที่ยอมรับกันว่ามีประเทศน้อยแห่งมากที่ให้การรับรองหรือให้หลักประกันแก่สิทธิที่เท่าเทียมกันของสตรีในทางการเมืองในลักษณะที่เท่าเทียมกับบุรุษ ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ ปรากฏว่าได้มีสตรีจำนวนมากได้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง การบริหาร และการปกครองเพิ่มพูนขึ้นเป็นลำดับ ก่อให้เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับการปรับปรุงสถานภาพของสตรี และเกิดการกระจายในเรื่องแนวความคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันทางเพศ ระหว่างสตรีกับบุรุษมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงครอบคลุมทั้งด้านตัวบทกฎหมาย และการเพิ่มจำนวนของสตรีในทางการเมืองการปกครอง

การที่กลุ่มสตรีดังกล่าวได้รับโอกาสมากขึ้น ที่จะได้เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองการบริหาร เป็นการแสดงให้เห็นว่าสตรีได้มีบทบาททางการเมืองมากขึ้น และเท่ากับช่วยเปิดโอกาสให้ได้มีการทดสอบความเชื่อของกลุ่มสตรีหัวก้าวหน้า ที่ยืนยันว่าสตรีสามารถมีความสัมฤทธิ์ผลในทางการเมืองไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบุรุษ แม้ว่าในสังคมส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้ยังมีความเชื่ออยู่ว่า สตรีไม่ควรมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะที่เป็นผู้นำทางการเมืองเมืองก็ตาม และความพยายามที่จะเรียกร้องความเสมอภาคให้กับสตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มพูนบทบาทและอำนาจทางการเมืองของสตรีก็ยังคงเป็นสิ่งที่เลื่อนลอย¹

แม้ว่าสตรีจะได้มีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง ในระดับชาติมากขึ้นโดยเฉพาะในด้านจำนวนคนที่เพิ่มขึ้นและพิสูจน์ได้โดยผลงานซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน อย่างไรก็ตามในการประพฤติปฏิบัติส่วนใหญ่ในสังคมไทยนั้น บุรุษยังมีสถานภาพและสิทธิกว้างขวางกว่าสตรี ซึ่งจะเห็นได้ว่าอุปสรรคสำคัญของการมีสิทธิที่เท่าเทียมกันของสตรีและบุรุษนั้นนอกจากจะปรากฏชัด

¹ กนลา สุขพานิช, “การเมืองกับผู้หญิง.” จุลสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2 (กันยายน-ธันวาคม 2521), หน้า 68.

แจ้งจากตัวบทกฎหมายแล้ว ยังแอบแฝงอยู่ในรูปของการปฏิบัติ การตีความกฎหมายเพื่อนำไปปฏิบัติ²

ผู้หญิงบนถนนสายการเมือง ถนนสายการเมืองเป็นถนนที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคมผู้หญิงมีสิทธิ์บริบูรณ์ที่จะเดินทางอยู่บนถนนสายนี้ เพื่อสร้างความแตกต่างและนำสิ่งที่ดี ๆ สู่วิถีสังคมที่มี ความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย หากจะต้องลากเส้น 2 เส้น สำหรับผู้หญิงและการเมืองหลายๆ คนจะลากเส้นคู่ขนานที่ไม่มีวันบรรจบกัน หลายครั้งที่มีการประท้วงว่า การเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย ปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ก็สะท้อนภาพที่ผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทน้อยมากในฐานะนักการเมือง ผู้หญิงยังก้าวสู่ถนนสายการเมืองไม่มากเท่าใดนัก

อุปสรรคบนเส้นทางสู่การเมือง ถนนที่จะนำผู้หญิงสู่เวทีการเมืองนั้น มิได้เรียบและสะดวกเท่ากับถนนสำหรับผู้ชาย สิ่งกีดขวางมีอยู่ตลอดเส้นทาง ซึ่งล้วนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่ขยาดและพยายามเลี่ยง

อุปสรรคที่สำคัญได้แก่ บทบาทที่สังคมตีกรอบให้กับผู้หญิง บทบาทของผู้หญิงที่สังคมกำหนด ซึ่งเป็นที่ยอมรับและสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน นับเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ในสมัยโบราณบทบาทของหญิงและชายแยกกันชัดเจน ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญต่อครอบครัว ดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว ต่างจากผู้ชายซึ่งมีบทบาทสำคัญนอกบ้าน บทบาทที่ต่างกันชัดเจนเช่นนี้ ก่อให้เกิดภาพลักษณ์เฉพาะของผู้หญิง ตลอดจนถึงทัศนคติของสังคมที่มีต่อผู้หญิงและผู้ชาย ก็จะแตกต่างกันเกือบจะเป็นไปในทางตรงกันข้าม เป็นเวลาหลายชั่วอายุสถานภาพที่ด้อยกว่าผู้ชายซึ่งมีผลสืบเนื่องทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่และผู้ชายเกือบจะทั้งหมดคิดและเชื่อว่าผู้ชายเป็นผู้นำ ส่วนผู้หญิงเป็นเพียงผู้ตาม เพราะฉะนั้นเมื่อมองว่าการเมืองเป็นอาณาจักรของผู้ชาย การที่จะก้าวล้ำเข้าไปในอาณาจักรนั้น จึงไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับผู้หญิง³

การเมืองที่ผู้ชายถือบังเหียน ทัศนคติและความเชื่อดังกล่าวข้างต้น ทำให้การเมืองอยู่ในมือของผู้ชายและไม่เคยถูกท้าทายมาช้านาน วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นโดยผู้ชาย ซึ่งโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ยิ่งกีดกันผู้หญิงให้ห่างออกไปมากขึ้น ตัวอย่างเห็นได้ชัดเจนเมื่อเป้าหมายของการทำงานการเมืองคือ การแสวงหาอำนาจและการให้ได้มาซึ่งอำนาจนั้น ทำได้ให้ทุกรูปแบบ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมเท่าใดนัก

² สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ที่ 44/2528,” วารสารกฎหมายปกครอง 1 (เมษายน 2525), หน้า 246-247.

³ สุธีรา ทอมสัน, “ผู้หญิงกับการเลือกตั้ง ปี 2538 : ความแตกต่างที่สร้างพลังได้”, ดอกเบี๋ยการเมือง ปีที่ 5 ฉบับที่ 213, (18 - 24 มิถุนายน 2538), หน้า 24-25.

พฤติกรรม หรือปทัสถานเช่นนั้น เป็นตัวผลักดันผู้หญิงให้รู้สึกขาดและไม่อยากเข้ามาเกี่ยวพันกับการเมือง⁴

ภาระทางครอบครัวของผู้หญิง ภาระหน้าที่และข้อผูกพันที่ผู้หญิงมีต่อครอบครัว ไม่ว่าจะในฐานะภรรยาหรือลูกสาว ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถที่จะทุ่มเทเวลาอย่างเต็มที่ หากยึดอาชีพเป็นนักการเมือง ชีวิตครอบครัว การดูแลบ้านและครอบครัวที่สังคมกำหนดว่าเป็นภาระของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงมองไม่เห็นทางที่จะลงไปคลุกคลีกับการเมืองอย่างเต็มตัวหากภาระนั้นมิได้รับการแบ่งเบาจากผู้ชาย

สถานภาพทางเศรษฐกิจที่ไม่เอื้อ จากการที่สังคมมองว่า ผู้ชายเป็นผู้นำและผู้หญิงเป็นผู้ตาม โอกาสทางการศึกษาของผู้หญิงจึงถูกจำกัดมากกว่าผู้ชาย ผลที่เกิดขึ้นคือ สถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้หญิงจึงไม่มั่นคงและหลาย ๆ กรณี ผู้หญิงต้องพึ่งพาอาศัยผู้ชายทางการเงิน จึงเป็นการลดโอกาสที่จะทำงานทางการเมืองไปโดยปริยาย

จากรุ่นบุกเบิกถึงปัจจุบัน ถึงแม้ถนนสายการเมืองอาจจะขรุขระอยู่บ้างสำหรับผู้หญิงก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ถึงกับทำให้ไม่มีผู้หญิงเสียทีเดียว จากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีผู้หญิงจำนวนพอสมควรที่มีความสนใจที่จะเข้าไปแก้ปัญหาบ้านเมือง และมองอาชีพนักการเมืองเป็นสิ่งที่น่าท้าทาย การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 ทำให้ผู้หญิงและชายมีโอกาสลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อทำงานด้านการเมือง แต่การเลือกตั้งผ่านไปถึง 5 ครั้งกว่าที่ผู้หญิงได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนราษฎรในจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละครั้งของการเลือกตั้ง

ฮาโรลด์ ดี. ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) ได้ชี้ให้เห็นถึงบุคลิกภาพของสตรีในสังคมดั้งเดิมกับสตรีในสังคมแบบสมัยใหม่ว่า แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกล่าวคือ สตรีในสังคมสมัยใหม่ที่มีการพัฒนาทางการเมืองในระดับสูง จะมีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำที่เชื่อมั่นในตนเอง มีความมั่นคงทางจิตใจ มีทักษะและความรอบรู้กว้างขวาง มีความเป็นอิสระ และมีความกล้าหาญที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยเที่ยงตรง และมีความกระตือรือร้นที่จะได้เข้ามามีบทบาทในลักษณะสร้างสรรค์กิจกรรมทางการเมืองและสังคมอย่างเต็มที่⁵

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองจะทำให้เกิดการยอมรับในหลักความเสมอภาคทางเพศ ซึ่งเปิดโอกาสในการมีบทบาททางการเมืองของสตรี แต่ในการปฏิบัติ

⁴ เรื่องเล่มเดียวกัน, หน้า 22-23.

⁵ Harold D. Lasswell, "Toward a General Theory of Directed Value Accumulation and Institutional Development", Comparative Theories of Social Change (Michigan : 1966), pp. 2-15.

ทางการเมือง มักจะมีการอ้างถึงข้อจำกัดของสตรี เพื่อจำกัดบทบาทและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีเอง กล่าวโดยสรุปได้แก่⁶

1. ข้อจำกัดทางกายภาพชีวภาพ (physiological constraints) เป็นการอ้างความแตกต่างทางสรีระระหว่างชายหญิง ไปเกี่ยวพันกับการจำกัดบทบาทของสตรีในชุมชน ถึงแม้จะไม่เกี่ยวพันกับบทบาทพฤติกรรมของสตรีในทุกๆ เรื่องก็ตาม แต่ก็เพื่อเป็นข้อสนับสนุนในการจำกัดบทบาททางการเมือง โดยเฉพาะในการเป็นผู้นำของสตรีในชุมชนการเมือง ตัวอย่างเช่นผู้ชายเป็นผู้นำของชุมชนตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชน ฉะนั้น การดำเนินชีวิตภายในสังคมและการกระทำหน้าที่ต่างๆ ในชุมชนจึงควรอยู่ภายใต้การชี้นำของผู้ชายหรือฮอร์โมนเพศชายและเพศหญิงเป็นหลักฐานยืนยันว่า ผู้หญิงมีลักษณะอ่อนโยนตามธรรมชาติ ในขณะที่ผู้ชายมีลักษณะแข็งแกร่งโดยธรรมชาติ

2. ข้อจำกัดทางวัฒนธรรม (cultural constraints) จากการศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของสตรีและบุรุษ เชื่อกันว่าวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดลักษณะทางจิตวิทยา สังคมชีวภาพ ในทางกลับกันข้อกำหนดของความเป็นเพศชายและเพศหญิงก็ผันแปรไปตามรูปแบบวัฒนธรรมของสังคมต่างๆ นอกจากนี้ความเชื่อดังกล่าวยังคงอยู่ภายใต้จิตสำนึกและพฤติกรรมของสตรีเองด้วย

3. ข้อจำกัดด้านบทบาท (role constraints) กล่าวคือ แต่ละวัฒนธรรมของชุมชนจะกำหนดให้ลักษณะความเป็นผู้หญิงนั้นแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะบทบาทที่กำหนดความเป็นหญิงในฐานะภรรยาและแม่นั้นไม่เหมือนกับบทบาทของหญิงในฐานะที่เป็นนักการเมือง

4. การเกาะกลุ่มของผู้ชาย (male conspiracy) เป็นการรวมหัวกันของเพศชายที่จะคิดกันมิให้เพศหญิงได้เข้ามามีอำนาจและบทบาททางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มชนชั้นผู้ปกครองซึ่งเป็นเพศชายพยายามอย่างยิ่งที่จะรักษาความเป็นผู้นำของตนและพวกตนเอาไว้

จากข้อจำกัดทั้งหลายดังกล่าว ไม่ได้หมายความว่า เพราะข้อจำกัดเหล่านี้ทำให้สตรีทั้งหลายจะต้องถูกขัดขวางไม่ให้แสดงบทบาททางการเมือง หรือจำกัดบทบาททางการเมืองของสตรีเอาไว้ แต่หมายความว่า ด้วยข้อจำกัดต่างๆ ของสตรีเอง ทำให้สตรีที่เข้าสู่เวทีทางการเมือง เช่น เป็นนักการเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ ไม่จำเป็นต้องมีลักษณะที่เหมือนกับผู้ชาย และไม่จำเป็นต้องไม่เห็นด้วยหรือคัดค้านบทบาทของผู้หญิงที่กระทำต่อเนื่องกันมาแต่อดีต ในทางตรงกันข้าม กลับต้องยอมรับว่าบทบาทของความเป็นภรรยาและแม่ของสตรีโดยทั่วไปที่แต่งงาน มีครอบครัว มีลูก หรือสตรีที่โสดก็ตาม ก็สามารถประสบความสำเร็จทางการเมืองได้เช่นกัน เช่นเดียวกับนักการเมืองชาย

⁶ Jean J. Kirkpatrick, Political Women (Princeton : The Eagleton Institute of Politics, Rutgers University, 1979), pp. 8-20.

จากรุ่นบุกเบิกถึงปัจจุบัน ถึงแม้ถนนสายการเมืองอาจจะขรุขระอยู่บ้างสำหรับผู้หญิงก็ตามแต่ก็ไม่ถึงกับทำให้ไม่มีผู้หญิงเสียทีเดียว จากอดีตถึงปัจจุบันมีผู้หญิงจำนวนพอสมควรที่มีความสนใจที่จะเข้าไปแก้ปัญหาบ้านเมือง และมองอาชีพนักการเมืองเป็นสิ่งที่น่าท้าทาย การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ.2475 ทำให้หญิงและชายมีโอกาสลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อทำงานด้านการเมือง แต่การเลือกตั้งผ่านไปถึง 5 ครั้งกว่าที่ ผู้หญิงได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนราษฎร

ในการเลือกตั้งเพิ่มเติมในปี พ.ศ.2492 คุณอรพิน ไชยกาล ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดอุบลราชธานี (สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, 2530 และ 2535) การเลือกตั้ง ครั้งต่อมา มีผู้หญิงเพิ่มขึ้นถึง 4 คนที่ชนะการเลือกตั้ง ซึ่งได้แก่ คุณหญิงแรม พรหมโมบล บุญยประสพ (จ.ภูเก็ต) คุณสุนีรัตน์ เตลาน (จ.นครสวรรค์) คุณรพีพรรณ พรหมวีระ (จ. ระนอง) และ คุณอรพิน ไชยกาล (จ.อุบลราชธานี)

ต่อมาหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2498 ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม เป็นผู้หญิงเพียงคนเดียวที่ชนะการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2500 โดยลงสมัครในนามพรรคเสรีมนังคศิลา ซึ่งเป็น 1 ใน 8 พรรคที่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้ง การเลือกตั้งครั้งต่อๆ ไปนั้น มีผู้หญิงก้าวสู่สนามการเมืองมากขึ้น แต่ก็ยังเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับชาย

การเลือกตั้ง 5 ครั้งที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 จนถึงปี พ.ศ.2535 มีผู้หญิงเกินกว่า 10 คน ที่ได้รับการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง แต่เมื่อเทียบกับชายแล้ว ก็เป็นเพียงร้อยละ 5 ของทั้งหมด การเลือกตั้งครั้งล่าสุด เมื่อ 2 กรกฎาคม 2538 นี้ มีผู้หญิงได้รับเลือกตั้งถึง 24 คน นับว่าเป็นจำนวนที่สูงสุดที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์การเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับผู้ชายแล้วก็นับว่าสัดส่วนของผู้หญิงในการเป็นตัวแทนประชาชนยังต่ำอยู่มาก ดังจะเห็นได้จากตารางที่

ตารางที่ 1.1 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้ง (พ.ศ.2476-2538)

ปี	หญิง		ชาย	
	เลือกตั้ง		เลือกตั้ง	
	ตามวาระ	ซ่อม/เพิ่ม	ตามวาระ	ซ่อม/เพิ่ม
2476	-	-	78	-
2480	-	-	91	1
2481	-	-	91	2
2482	-	-	-	1
2483	-	-	-	2
2484	-	-	-	1
2485	-	-	-	4
2486	-	-	-	2
2487	-	-	-	3
2488	-	-	-	6
2489	-	-	96	82
2490	-	-	-	3
2491	-	-	100	2
2492	-	1	-	21
2494	-	-	-	1
2495	4	-	119	-
2496	-	-	-	2
2500/1	1	-	159	-
2500/2	4	1	156	1
2501	-	-	-	25
2512	6	-	213	1
2513	-	1	-	2
2514	-	-	-	1
2518	3	-	266	1
2519	7	-	272	-
2522	9	-	292	3
2523	-	-	-	3
2524	-	-	-	10
2525	-	-	-	1
2526	13	-	311	3
2528	-	-	-	6

ตารางที่ 1.1 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้ง(พ.ศ.2476-2538) (ต่อ)

2529	12	-	335	1
2530	-	-	-	1
2531	10	-	347	1
2533	-	-	-	2
2535/1	12	-	348	-
2535/2	15	-	345	-
2536	-	1	-	1
2537	-	-	-	1
2538	24	-	367	1
รวม	120	-	3,986	199

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

คนส่วนใหญ่คิดว่าผู้หญิงไม่สนใจการเมืองหากดูจากจำนวนผู้หญิงที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเมื่อเทียบกับผู้ชาย ก็น่าจะสรุปได้เช่นนั้น แต่การทำงานการเมืองในฐานะ ส.ส.เป็นเพียงส่วนเดียวของความ สนใจที่จะมีส่วนร่วมและมีบทบาททางการเมือง ซึ่งรวมถึงการติดตามข่าวสาร การให้ความเห็นข้อเสนอแนะต่างๆ ทางการเมือง การมีส่วนร่วมรณรงค์เกี่ยวกับการเมืองและการเลือกตั้ง การใช้สิทธิ์ในการลงคะแนนเสียง ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีผู้หญิงเป็นจำนวนมากที่มีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน

การที่ประเทศไทยได้ก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นมาในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้โอกาสทางการศึกษาของประชาชนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสำหรับผู้หญิง อันส่งผลให้ผู้หญิงก้าวเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในสังคมในทุกๆ ด้านรวมทั้งการเมือง

มีหลักฐานหลายอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ความสนใจทางการเมืองของผู้หญิง ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง มิได้ยิ่งหย่อนไปกว่าชาย ตัวอย่างอันหนึ่งเห็นได้จากกิจกรรมที่สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนาจัดขึ้นร่วมกับหนังสือพิมพ์ ในการเลือกตั้งเมื่อเดือนกันยายน 2535 และกรกฎาคม 2538 ที่ขอให้ผู้อ่านส่งคำทนายเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งว่า ผู้สมัครคนใดจากพรรคการเมืองใดจะชนะการเลือกตั้ง มีผู้ส่งคำทนายที่เป็นหญิงและชายในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนคำตอบที่ถูกต้องนั้น ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2535 มีผู้หญิงทนายถูกมากกว่าชาย แต่ในปี พ.ศ.2538 มีผู้ชายทนายถูกมากกว่า แต่ก็มิได้มีจำนวนมากกว่าหญิงเท่าใดนัก

การใช้สิทธิ์ในการลงคะแนนเสียงก็เป็นอีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความสนใจและความกระตือรือร้นที่ผู้หญิงมีต่อการเมือง ข้อมูลจากการเลือกตั้งเมื่อเดือนมีนาคม 2535 ที่ได้มีการแจกเพศผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงยืนยันว่าผู้หญิงไปลงคะแนนเสียงมากกว่าชายถึง 300,000 คน นอกจากนั้น ความสนใจทางการเมืองของผู้หญิง อาจเห็นได้จากการที่ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการเสวนาหรือแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการเมืองผ่านทางรายการวิทยุหรือโทรทัศน์ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ฟังหรือผู้ชมได้โทรศัพท์เข้าไปแสดงความคิดเห็นได้ ในจำนวนที่ไม่แตกต่างจากผู้ชาย คงพอจะกล่าวได้ว่า ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการเมือง ยกเว้นการมีส่วนร่วมในฐานะนักการเมืองนั้นซึ่งอาจจะยังค่อนข้างจำกัดอยู่ แต่ที่จริง ณ จุดนั้นคือ ผู้หญิงควรจะก้าวเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อสร้างพลังทางการเมืองที่เข้มแข็งต่อไป

ก้าวที่จำเป็นสำหรับผู้หญิง หากคำว่า “อุปสรรค” หรือ “ปัญหา” เป็นคำที่ยังใช้กันอย่างแพร่หลายเมื่อพูดถึงการเมือง ก็คงเป็นที่ชัดเจนว่า ทุกคนคงปรารถนาจะเห็นการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลให้การเมืองโปร่งใสและใสสะอาดมากขึ้น การเมืองเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อทุกๆ คนในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม อำนาจการตัดสินใจในทุกระดับของการเมืองในประเทศไทย อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ชาย ปีแล้วปีเล่า การตัดสินใจของบ้านเมืองเป็นไปในลักษณะที่ผู้หญิงแทบจะไม่ได้มีส่วนร่วมเลย การรณรงค์ผลักดันและโน้มน้าวการตัดสินใจทางการเมืองของผู้มีอำนาจด้วยวิธีการต่างๆ จากวงนอกนั้น อาจส่งผลในระดับหนึ่ง ซึ่งยังไม่ก่อให้เกิดผลกระทบที่เหมาะสมเพียงพอ ผู้หญิงจำเป็นต้องก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งที่มีอำนาจในการตัดสินใจให้มากขึ้น เพราะที่นั่นคือที่ที่ต้องการผู้หญิง

สิ่งที่ต้องตระหนักต่อไป เช่น แนใจได้อย่างไรว่าถ้าผู้หญิงได้รับเลือกเป็น ส.ส. แล้วจะแก้ไขปัญหามันเมืองได้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะจะช่วยขจัดปัญหาเกี่ยวกับสตรี ผู้หญิงจะสะท้อนภาพการเมืองให้เปลี่ยนไปอย่างไร การหาคำตอบนั้นคงต้องมองไปที่กระบวนการหล่อหลอมทางสังคมตั้งแต่ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ค่านิยม ความเชื่อ บทบาทและปทัสถานของพฤติกรรมต่างๆ ได้ถูกถ่ายทอดปลูกฝังกันมา ซึ่งสะท้อนให้เห็นความแตกต่างระหว่างหญิงและชาย สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้มุมมอง แนวทาง และวิธีการแก้ไขปัญหาดังๆ ที่เป็นเนื้อหาสาระของการเมืองแปรเปลี่ยนไปได้การพิจารณาประเด็นและปัญหาต่างๆ ด้วยมุมมองของชายล้วนหรือหญิงล้วนย่อมให้ผลที่อาจขาดความสมดุล แต่ตราบดีที่สังคมประกอบด้วยหญิงและชาย การให้ทั้งหญิงและชายได้มีโอกาสร่วมกันและช่วยสร้างสรรค์แล้วนั้น เชื่อได้ว่าผลที่เกิดขึ้นจะสนองตอบต่อความต้องการของสังคมได้เหมาะสม นอกจากนั้นการนำศักยภาพของผู้หญิงซึ่งมีจำนวนครึ่งหนึ่งของทรัพยากรมนุษย์ออกมาใช้อย่างเต็มที่หรือมากขึ้นกว่าเดิม ก็น่าจะมีแนวโน้มบังเกิดผลดี

สำหรับการแก้ปัญหาหรือการดูแลประเด็นเกี่ยวกับสตรีนั้น หากผู้หญิงก้าวเข้าไปมีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะในฐานะ ส.ส. ก็เป็นที่เชื่อได้ว่า ปัญหาเหล่านั้นจะได้รับการแก้ไขตลอดจนมีมาตรการป้องกันที่เหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้นที่กล่าวเช่นนี้มิได้หมายความว่าผู้ชายทำไม่ได้ แต่ในประเด็นเกี่ยวกับสตรีนั้น ผู้หญิงมีความเข้าใจลึกซึ้งมากกว่าหลาย ๆ กรณี อาจมีผู้โต้แย้งว่า ที่ผ่านมาส.ส.หญิงบางคนก็ได้สนใจประเด็นเกี่ยวกับสตรี หรือไม่ได้มีส่วนที่จะผลักดันในเรื่องต่างๆ อย่างเต็มที่ หากมองด้วยใจเป็นธรรม เรื่องนี้อาจนับเนื่องมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน เป็นต้นว่า ในกรณีที่เป็นเสียงส่วนน้อย การที่จะผลักดัน โน้มน้าวให้คนหมู่มากคล้อยตามโดยปกติวิสัยก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย และหากเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหญิงชาย ก็ยิ่งยากขึ้นอีกหลายเท่า การทำงานในลักษณะ “ซำซม มาคนเดียว” ย่อมประสบความสำเร็จได้ยาก จึงจำเป็นต้องมี “พลังร่วม” มีจำนวนคนสนับสนุนที่มากพอ ถึงแม้ไม่จำเป็นที่ทุกคนต้องออกมาเป็นแนวหน้าในการรุก แต่ก็อาจเป็นกำแพงให้แนวรุกได้พิงพิงเพื่อสามารถยืนหยัดอยู่ได้ การที่ผู้หญิงได้เข้าไปเป็น ส.ส. ในจำนวนมากขึ้น น่าจะช่วยผลักดันให้การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสตรีเป็นไปได้ง่ายขึ้น อันจะมีผลทำให้คุณภาพของสังคมได้รับเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ถ้าผู้หญิงได้รับการสนับสนุนให้เข้าไปมีบทบาทในการเมืองและการบริหาร เริ่มกันตั้งแต่ในระดับพรรคการเมืองจนถึงระดับประเทศในจำนวนที่มากขึ้นนั้น ก็เป็นที่หวังได้ว่าประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับสตรีจะได้รับการดูแลดีขึ้นด้วยมุมมองและแนวคิดที่อาจแตกต่างกันระหว่างหญิงและชายอันเนื่องมาจากกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมที่แตกต่างกัน การพิจารณาตัดสินใจกำหนดนโยบายต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสังคมนั้น ถ้ามีผู้หญิงร่วมอยู่ด้วยในสัดส่วนที่เหมาะสมแล้วก็เชื่อว่าจะช่วยเอื้อให้กระบวนการคิดและคุณภาพของการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เป็นไปอย่างรอบคอบและเหมาะสมยิ่งขึ้น

ด้วยความเชื่อมั่นในศักยภาพและพลังสร้างสรรค์ของผู้หญิงที่มีต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะทางด้านการเมือง ในช่วงก่อนที่จะมีการลงทะเบียนเพื่อสมัครรับเลือกตั้งนั้น ก็ได้มีความพยายามที่จะสนับสนุนให้ผู้หญิงที่มีความสามารถและศักยภาพ ได้พิจารณาก้าวสู่กระบวนการของการเป็นนักการเมือง

การเลือกตั้งเมื่อ 2 กรกฎาคม 2538 นี้ นับว่าเป็นครั้งที่น่าสนใจกว่าครั้งอื่นๆ ด้วยหลายสาเหตุ ตั้งแต่ตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคต่างๆ การลงสนามครั้งแรกของพรรคการเมืองใหม่ ระยะเวลาหาเสียงที่กระชั้นชิดจนวิธีการโฆษณาหาเสียงที่ซับซ้อนมีการใช้แผนการอย่างชวนติดตาม การเลือกตั้งครั้งที่ 18 นี้ มีผู้หญิงลงสมัครจำนวนทั้งสิ้น 227 คนเมื่อเทียบกับการเลือกตั้งที่ผ่านมาก็ไม่ต่างกันนักคือ คิดเป็นร้อยละ 10 ของ ผู้สมัครทั้งหมด ผู้สมัครหญิง 227 คนนี้สังกัดพรรคต่างๆ รวม 12 พรรค และกระจายกันอยู่ในภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ใน

กรุงเทพฯ มีผู้หญิงลงสมัครถึง 42 คน แต่ละเขตมีผู้สมัครหญิงให้เลือก 3-4 คน ยกเว้นเขต 13 ที่ไม่มีผู้หญิงมากกว่าภาคอื่นๆ เพราะมีผู้หญิงลงสมัครในทุกจังหวัด ยกเว้นอำนาจเจริญ ส่วนภาคใต้มีผู้หญิงลงสมัครน้อยที่สุด คือ เพียง 9 คนจาก 4 พรรคการเมืองใน 6 จังหวัด สำหรับภาคอื่นๆ นั้นประมาณ 6-7 จังหวัดที่ไม่มีผู้หญิงลงสมัครเลย รวมทั้งประเทศแล้วมีผู้หญิงลงสมัครในครั้งนี้ 50 จังหวัด

ตารางที่ 1.2 สตรีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำแนกตามภาค และพรรคการเมือง (กรกฎาคม 2538)

พรรค	รวม	กรุงเทพฯ	ตอ./เหนือ	ใต้	กลาง	เหนือ
กิจสังคม	6	2	4	-	-	-
ความหวังใหม่	24	9	5	1	4	5
ชาติไทย	22	1	10	-	5	6
ชาติพัฒนา	12	2	4	-	4	2
ประชากรไทย	19	5	4	2	5	3
ประชาธิปไตย	20	3	9	4	2	2
ดำรงไทย	24	11	11	-	2	-
พลังธรรม	23	3	9	-	8	3
น้ำไทย	13	3	4	2	3	1
มวลชน	32	1	13	-	16	2
เสรีธรรม	15	2	6	-	4	3
เอกภาพ	17	-	10	-	7	-
รวม	227	42	89	9	60	27

ที่มา : สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา รวบรวมจาก กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ในด้านความรู้ของผู้สมัครหญิงในครั้งนั้น ในภาพรวมก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นที่น่าพอใจคือ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก 7 คน สำเร็จปริญญาโท ร้อยละ 7.9 และสำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 42.7 (ตารางที่ 1.3) เมื่อเทียบกับชายแล้ว ผู้สมัครหญิงมีพื้นฐานความรู้เท่าๆ กับชาย ผู้สมัครหญิง 227 คน นี้ประกอบอาชีพต่างๆ กันที่ระบุว่าเป็นนักการเมือง นั้น เมื่อเทียบกับชายแล้วสัดส่วนจะน้อยกว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 44 ระบุการค้าขายเป็นอาชีพ (ตารางที่ 1.4)

ตารางที่ 1.3 ระดับการศึกษาของสตรีผู้สมัครรับเลือกตั้ง (กรกฎาคม 2538)

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปริญญาเอก	7	3.08
ปริญญาโท	18	7.92
ปริญญาตรี	97	43.73
อนุปริญญา	7	3.08
อาชีวศึกษา	11	4.84
มัธยมศึกษา	46	20.26

ตารางที่ 1.3 ระดับการศึกษาของสตรีผู้สมัครรับเลือกตั้ง (กรกฎาคม 2538)

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมต้น	17	7.48
ประถมศึกษา	22	9.96
อื่นๆ	2	0.88
รวม	227	99.96

ที่มา : สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา รวบรวมจาก กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 1.4 อาชีพของสตรีผู้สมัครรับเลือกตั้ง (กรกฎาคม 2538)

อาชีพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
นายควม	6	2.64
นักการเมือง	26	11.45
รับจ้าง	58	25.55
ค้าขาย	100	44.05
เกษตรกร	15	6.60
เคยรับราชการ	5	2.20
อื่น ๆ	17	7.48
รวม	227	99.97

ที่มา : สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา รวบรวมจาก กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ผู้สมัครหญิงอายุน้อยที่สุดคือ 25 ปี ที่อายุมากที่สุดคือ 64 ปี ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 30-40 ปี (ตารางที่ 1.5)

ตารางที่ 1.5 อายุของสตรีผู้สมัครรับเลือกตั้ง (กรกฎาคม 2538)

อายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
25-30	65	28.63
31-40	97	42.73
41-50	50	22.02
51-60	13	5.72
61-64	2	0.88
รวม	227	99.98

ที่มา : สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา รวบรวมจาก กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ปัญหาการวิจัยและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากสตรีกำลังมีความสำคัญในด้านการปกครองในระดับชาติที่มากขึ้น ในระยะหลัง การเลือกตั้งครั้งที่ 18 ที่ผ่านมามีสตรีได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรซึ่งถือว่ามีจำนวนมากที่สุดในประวัติศาสตร์การเลือกตั้ง ถือว่าเป็นประเด็นแรกหลังจากการเลือกตั้งครั้งที่ 18 ผ่านมาสตรีได้รับเลือกเข้ามาเป็น ส.ส.เพิ่มมากขึ้น การเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำทางการเมืองของสตรี อันจะเป็นประโยชน์การส่งเสริมการพัฒนาความเสมอภาคของสตรีกับบุรุษในทางการเมืองการปกครองต่อไปในอนาคต

สตรีเข้าสู่ตำแหน่งดังกล่าวนั้นได้อย่างไรโดยเฉพาะตำแหน่ง ส.ส. ซึ่งเป็นความสำเร็จสูงสุดในตำแหน่งการเมืองระดับชาติ สตรีใช้วิธีการหาเสียงและแสวงหาการสนับสนุนเช่นไร จึงได้รับการเลือกตั้งให้เป็น ส.ส.อีกประการหนึ่งในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งและขณะที่มีการเลือกตั้งและเมื่อได้รับการเลือกตั้งให้เป็น ส.ส.แล้วสตรีปฏิบัติและมีวิธีการอย่างไร ที่จะทำให้คนสามารถรักษาตำแหน่งไว้ได้และได้รับการยอมรับ เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งกลับเข้ามาอีกในโอกาสต่อไป การศึกษากรณีดังกล่าวจะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพทางการเมืองการปกครองในระดับสูงและจะได้ข้อสรุปทั่วไปที่เป็นแบบแผน ของการเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำทางการเมืองการปกครองของสตรี อันจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการพัฒนาความเสมอภาคของสตรีกับบุรุษในทางการเมืองการปกครองต่อไปในอนาคต

อีกประการหนึ่ง สตรีผู้นำที่เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้นำทางการเมืองในระดับชาติ จะได้รับความสำเร็จในด้านการทำงานและได้รับการยอมรับในเรื่องความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ฉะนั้นจึงเป็นที่น่าสงสัยว่าจะอะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้สตรีได้รับความสำเร็จและได้รับการยอมรับแตกต่างกัน

ปัญหาในเรื่องความแตกต่างของภูมิหลังของ ส.ส.สตรีและภูมิหลังของครอบครัวของ ส.ส.สตรีน่าจะได้รับการศึกษาค้นคว้าให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่า มีภูมิหลังประการใดบ้างที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้ ส.ส.สตรีมีพฤติกรรมในด้านต่างๆ แตกต่างกัน การศึกษาในเรื่องภูมิหลังนี้น่าจะช่วยให้สามารถคาดการณ์บทบาททางการเมืองการปกครองของ ส.ส.สตรีได้ว่าจะมีแนวโน้มไปในทิศทางใด มีคุณลักษณะ (characteristics) ของภาวะผู้นำในรูปแบบใด เช่น เป็นอัตตาธิปไตยหรือเป็นประชาธิปไตย เป็นต้น การทราบถึงแนวโน้มของพฤติกรรมของ ส.ส.สตรีโดยพิจารณาจากภูมิหลังเช่นนี้ จะช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกสรรคัลผู้นำในระดับชาติในอนาคต ตัดสินใจเลือกผู้นำตามแบบที่ตนต้องการได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การเป็น ส.ส.ระดับชาติย่อมจะมีภารกิจและหน้าที่ที่กว้างขวางหลากหลาย และครอบคลุมวิถีชีวิตของประชาชนในทุกด้าน ลักษณะของการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่มากมาย เช่นนี้ ผู้บริหารงานจำเป็นจะต้องมีความเข้าใจงานมีหลักเกณฑ์ในการทำงาน และอุทิศตนให้กับงาน ฉะนั้นในฐานะที่สตรีเป็นผู้เข้าดำรงตำแหน่งหน้าที่ที่จกต้องมีความรับผิดชอบมากมายดังกล่าว ตำแหน่งผู้นำทางการเมืองในระดับชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับสตรีนักปกครองในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะการทำงาน ลักษณะการอุทิศตนให้กับงานและวิธีปฏิบัติงานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนี้ การเป็นที่ผู้รับฟังเหตุผลของคนอื่น การเป็นผู้ประสานข้อขัดแย้ง การให้ความสำคัญต่อหน้าที่ในการบริหารงานด้านใดด้านหนึ่งก็เป็นกรณีที่น่าให้ความสนใจมากเช่นเดียวกัน ผลการศึกษาลักษณะการทำงานและแนวทางการบริหารงานของสตรีผู้นำ จะเป็นแนวทางให้มีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบุรุษและสตรีได้ต่อไป ซึ่งอาจจะช่วยลดอกคิตที่มีต่อการทำงานของสตรีลงได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากในอดีตเท่าที่ผ่านมาความมื่อคิตต่อการทำงานของสตรีว่ายังมีความด้อยกว่าบุรุษต่อไปความคิดดังกล่าวจะมองการทำงานของสตรีได้สูงขึ้นกว่าแต่ก่อน

ประเด็นในเรื่องคุณธรรมของนักปกครองก็เป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การศึกษา กล่าวคือ ศึกษาว่าสตรีผู้นำในฐานะที่เป็นนักปกครองในระดับชาติมีคุณธรรมประจำใจอย่างไร หรือมีปัญหาหลักธรรมในการปกครองอย่างไรบ้าง การศึกษาในเรื่องคุณธรรมของผู้ปกครอง จะช่วยทำให้เข้าใจถึงสภาพและลักษณะทางความคิดความเชื่อของชุมชนที่มีสตรีเป็นผู้นำ ซึ่งอาจจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบค่านิยมหรือระบบการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชนต่อไปในอนาคต

เนื่องจากการศึกษาสตรีที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็น ส.ส.นั้นชนบทธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ความเชื่อความต่อเนื่องของประวัติศาสตร์ได้สร้างภาวะผู้นำให้กับสตรีในเขต ภาคเหนือนั้นเนื่องจากหากมองย้อนในยุคประวัติศาสตร์ชาติไทย ได้มีสตรีหลายท่านที่ได้สร้าง คุณงามความดีให้กับชาติไทยไว้หลายท่าน อาทิเช่น ท้าวสุนารี ท้าวเทพกษัตรีและท้าวศรี สุนทร พระนางจามเทวี ฯลฯ สตรีเหล่านี้ได้ทำให้ที่ปกป้องและช่วยเหลือชาติไม่แพ้บุรุษและได้ รับการยอมรับในการนำของสตรีเหล่านี้ซึ่งพอเห็นได้ว่าในประวัติศาสตร์ก็ได้มีการยอมรับสตรี แล้ว

ชนบทธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ของเขตจังหวัดภาคเหนือที่ได้มีการสร้าง ภาวะผู้นำให้กับสตรีด้วยหรือไม่ เนื่องจากการแสดงออกของสตรีในเขตภาคเหนือค่อนข้างจะมีความ ชัดเจนเนื่องจากหากมีการต้อนรับแขกต่างบ้านต่างเมืองนั้นสตรีต้องทำหน้าที่ในการต้อนรับ ในประวัติศาสตร์เองได้มีสตรีหลายท่านได้เข้ามาปกครองในฐานะผู้นำของเขตจังหวัดในภาค เหนือมีสถานะเหมือนนักปกครองผู้นำชาย และได้มีผลงานจนเป็นที่ยอมรับของประชาชนจน ยอมรับสตรีเป็นนักปกครองตลอดมา อาทิเช่น เจ้าดารารัศมี พระชายาของพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถือได้ว่าเป็นสตรีที่ได้ทำหน้าที่ปกครองบ้านเมืองมาในยุคสมัยนั้น ซึ่งการ ยอมรับสตรีเป็นผู้นำนักปกครองในเขตภาคเหนือจะเห็นได้ว่าได้มีการยกย่องสตรีมากกว่าภาค อื่นใด จะเห็นได้จากการตั้งชื่อของเมืองและอำเภอ หมู่บ้านมีคำนำที่ขึ้นด้วยแม่ อาทิเช่น อำเภอ แม่ใจ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ต๋ำ เหล่านี้ถือว่าเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสำคัญของสตรีใน จังหวัดภาคเหนือซึ่งในภาคอื่น ๆ จะไม่ค่อยปรากฏพบและเนื่องจากในเหตุการณ์ปัจจุบันในเขต จังหวัดภาคเหนือโดยเฉพาะภาคเหนือตอนบนนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่บีบรัดทำให้ผู้หญิงต้องมีการดิ้นรนมากขึ้น ไม่ว่าจะต้องทำงานหาเงินมาเลี้ยง ครอบครัวย เพื่อต้องการทำให้สภาพครอบครัวมี สภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ภาระการทำหน้าที่ ของผู้นำครอบครัวจึงต้องตกอยู่กับผู้หญิงทำให้สตรีต้องเป็นผู้นำและกล้าตัดสินใจในกิจการหรือ ภารกิจของชุมชน ซึ่งผู้ชายในเขตจังหวัดภาคเหนือก็ยอมรับที่สตรีได้มีบทบาทในการเป็นผู้นำ ครอบครัวย และส่งเสริมหากสตรีเองมีความสามารถที่จะนำครอบครัวได้ดีเท่าเทียมกับบุรุษ

ประกอบกับชายไทยในเขตภาคเหนือไม่น่าจะตอบสนองในการดูแลครอบครัวได้ จึง ทำให้สตรีในเขตภาคเหนือช่วยเหลือครอบครัวพร้อมกับชาย และได้มีบทบาทในการเป็นผู้นำ ครอบครัวย ซึ่งการกระทำที่สตรีได้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวจึงได้เป็นการเน้นว่าสตรีของ เขตจังหวัดภาคเหนือมีความรับผิดชอบมากขึ้น มีแนวโน้มว่าเป็นที่ยอมรับของคนในเขตภาค เหนือหากมีการเลือกผู้นำไม่ว่าในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติจะต้องเลือกสตรีเพิ่มมากขึ้น

ผลจากการเลือกตั้งครั้งที่ 18 ที่ผ่านมา เมื่อดูผลการการเลือกตั้งรวมทั้งแต่ละภาคจะเห็นว่า สตรีในเขตจังหวัดภาคเหนือได้รับการเลือกตั้งเข้ามาจำนวนมากกว่าภาคอื่น ยกเว้น กทม. ที่รวมกับภาคกลาง ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ได้ว่าสตรีในเขตจังหวัดภาคเหนือได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็น ส.ส. จำนวนมากเพิ่มขึ้น ยิ่งหากมองลึกดูในเขตภาคเหนือตอนบนแล้วสตรีจะได้รับการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น อาทิ ในเขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยาเอง หลังจากได้แยกตัวออกจากจังหวัด เชียงรายแล้ว ได้มีการเลือกตั้งปรากฏว่า ส.ส.ที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาจะมีสตรีที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาทุกครั้ง และยิ่งครั้งที่ 18 ที่ผ่านมาปรากฏว่าสตรีได้รับการเลือกตั้งเข้ามาถึงจำนวน 2 ท่าน เป็น บุรุษจำนวน 1 ท่าน หากมองที่ผลคะแนนที่ได้รับเลือกตั้งปรากฏว่า ส.ส.ที่เป็นสตรี ได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนสูงสุดติดอันดับ 1 ใน 10 ของประเทศ คือมีคะแนนเกินกว่า 1 แสนคะแนนจะ เห็นได้ว่าบทบาทและความตื่นตัวของสตรีในทางการเมืองของเขตจังหวัดภาคเหนือมีในอัตราค่อนข้างสูง ยิ่งเป็นจังหวัดพะเยาด้วยแล้วประชาชนได้มีการยอมรับ ส.ส.ที่เป็นสตรีมากกว่า จังหวัดอื่นในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนเสียด้วยซ้ำ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้บทบาทของสตรีที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นก่อนแต่ก่อน ซึ่งจะทำให้การพัฒนาระบบการปกครอง ประชาธิปไตยได้สมบูรณ์โดยไม่มีเงื่อนไขของคำว่าเพศอีกต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น การวิจัยเรื่องนี้กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองของสตรีไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งในแง่ของการเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องภายใต้ระบบการเมืองระดับชาติ กล่าวคือก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ฐานะของสตรีผู้นำมีลักษณะอย่างไร และภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้ปกครองในระดับชาติในตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อศึกษาว่า ส.ส.สตรีในการปกครองในระดับชาติที่มีภูมิหลังส่วนตัวและมีภูมิหลังของครอบครัวเป็นอย่างไร บัณฑิตในเรื่องภูมิหลังต่างๆ เหล่านี้ บัณฑิตใดบ้างที่มีผลกระทบต่อบทบาท การมองปัญหาใกล้ตัวหรือไกลตัวของ ส.ส.สตรีและบัณฑิตบ้างที่มีผลกระทบต่อลักษณะการเป็นคนเด็ดขาดของ ส.ส.สตรี
3. เพื่อศึกษาว่า ส.ส.สตรีในการปกครองในระดับชาติ โดยภาพรวมทั้งประเทศแล้วจะมีลักษณะการทำงาน มีความกระตือรือร้น มีการอุทิศตนให้กับงาน มีความคิดริเริ่มมากน้อยเพียงใด ตลอดจนมีทัศนคติหรือความคิดเห็นต่อตนเอง ต่องานตามหน้าที่ในตำแหน่งทางการเมืองการปกครอง ทัศนคติที่มีต่อโลกภายนอกว่าเป็นไปในแง่ดีหรือแง่ร้าย มีความพอใจต่องานในตำแหน่งหรือไม่ และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากน้อยเพียงใด

4. ในด้านการปกครองและการบริหารงานในหน้าที่ ของนักปกครองระดับชาติ ส.ส. สตรียึดหลักคุณธรรมในการปกครองประการใดบ้าง ในการปกครองลูกบ้านหรือเป็นหลักปฏิบัติ ในทางบริหารงานในระดับชาติ และให้ความสำคัญต่อหน้าที่ทางด้านการบริหารหน้าที่อย่างไร

5. เพื่อศึกษาว่าลักษณะการทำงาน ลักษณะการบริหารงาน และโลกทัศน์ของ ส.ส. สตรีในระดับชาติของไทย มีความสัมพันธ์กันอย่างไรและประกอบด้วยองค์ประกอบหรือปัจจัย อะไรบ้าง

6. เพื่อศึกษาว่าสตรีที่เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็น ส.ส. ซึ่งเป็นผู้นำระดับชาติ มีวิธีการให้ได้ว่าซึ่งตำแหน่งและมีวิธีการรักษาตำแหน่งไว้ได้อย่างไรโดยพิจารณาทั้งในช่วงก่อน และหลังการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

7. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในเขตจังหวัดพะเยา ที่มีการยอมรับ ภาวะผู้นำของสตรี จนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกที่ฝังรากลึกลงมาเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง ของเขตจังหวัดพะเยา

8. เพื่อศึกษาว่าขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ความเชื่อความต่อเนื่อง ของประวัติศาสตร์ได้สร้างภาวะผู้นำสตรีให้เกิดขึ้นในเขตจังหวัดพะเยา

สมมติฐาน

จากสภาพปัญหา แนวคิดการวิจัย (ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในบทที่ 2) และ วัตถุประสงค์ของการศึกษา สามารถกำหนดสมมติฐานขึ้นเป็นแนวทางในการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

คนภาคเหนือให้การยอมรับบทบาททางการเมืองของสตรีเท่ากับหรือมากกว่าชาย โดย เกิดจากปัจจัยที่เกื้อกูลทางด้านครอบครัว ความรู้ความสามารถ วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม ประเพณี

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะสตรีในฐานะนักการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งในจังหวัดพะเยาเท่านั้น เนื่องจากต้องการศึกษาการ ยอมรับสตรีผู้นำในเขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เนื่องจากเป็นจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบนที่ ปรากฏว่าได้มีเหตุการณ์ทางการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป หลังจากจังหวัดพะเยาได้แยกจาก จังหวัดเชียงรายปรากฏว่าจังหวัดพะเยาได้มีการเลือกตั้งมาจำนวนหลายครั้งปรากฏว่าได้มี ส.ส.

สตรีได้รับเลือกตั้งเข้ามาทุกครั้ง ยิ่งในการเลือกตั้งครั้งที่ 18 ที่ผ่านมาได้ ส.ส.หญิงถึง 2 ท่าน และปรากฏว่าจะแนะนำการเลือกตั้งมีคะแนนสูงสุดของประเทศคือเกินกว่า 1 แสนเสียง (จากผล การเลือกตั้งของกรมการปกครอง กรกฎาคม 2538)

นอกจากนี้ การเลือกศึกษาเฉพาะกรณี ส.ส.หญิงที่เข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองโดย ศึกษาก่อนเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองและหลังจากได้รับเลือกตั้งแล้วสามารถรักษาสุขภาพ ของตนเองนั้นมีวิธีการอย่างไร โดยศึกษาถึงภูมิหลังของครอบครัว ส.ส.หญิงและภูมิหลังของ ส.ส. หญิงเอง ระดับการศึกษา ความรู้ความสามารถ การเป็นนักบริหารและการตัดสินใจ คุณ ธรรมของ ส.ส.สตรีที่นำมาใช้ในการบริหารการทำงานสภาพทางสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี รวมตลอดถึงสภาพทางเศรษฐกิจที่ทำให้มีการยอมรับสตรี ผู้นำมากขึ้นกว่าแต่ ก่อน ประกอบกับความสามารถของสตรีในปัจจุบันที่ได้สร้างผลงานออกมาเป็นรูปธรรมจนเป็นที่ ยอมรับได้เสมือนกับผู้ชาย โดยไม่ได้มีอคติเกี่ยวกับเพศเข้ามาเกี่ยวข้องเลย การศึกษาเรื่องนี้ จะนำเอากรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาเทศบาลมาพิจารณาด้วยและคง ศึกษาเฉพาะในเขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยาเท่านั้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการออกแบบวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยได้แบ่งเป็นขั้นตอนดังต่อ ไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเพศชายและเพศหญิง ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขต เลือกตั้งจังหวัดพะเยา และจากผลการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งครั้งที่ 18 เมื่อเดือนกรกฎาคม 2538 ปรากฏว่าได้มีประชากรเพศชายที่ไปลงคะแนนใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งร้อยละ 40 และมีประชากร เพศหญิงที่ไปลงคะแนนใช้สิทธิ์เลือกตั้งร้อยละ 60

ส่วนกลุ่มตัวอย่าง จากการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ของประชากรในเขตเลือกตั้งจังหวัด พะเยาจำนวน 363 คน มาทำการศึกษา ประมวลผล ตีความ วิเคราะห์ และสรุปผลอย่าง ละเอียดในภาคสนาม โดยยึดถือเอา เขตเลือกตั้งแต่ละอำเภอจากในเขตเลือกตั้งทั้งหมด

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบการสำรวจ (survey research) จากวัตถุประสงค์และ แนวความคิดของการวิจัยข้างต้น ได้แบ่งกลุ่มประชากรวิจัยออกเป็น 2 กลุ่มคือ

ก. กลุ่มประชากรที่เป็นสตรีผู้นำทางการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ สตรีที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบลในเขตจังหวัดพะเยา

ข. กลุ่มประชากรที่เป็นประชาชนในเขตเลือกตั้งในจังหวัดพะเยา ที่มีสิทธิ์ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งเพศชายและเพศหญิง

การวัดตัวแปรและเครื่องมือวัด

เนื่องจากประชากรวิจัยสองกลุ่มแตกต่างกัน มีลักษณะของการทั้งที่อ่านออกเขียนได้สูงและต่ำ ซึ่งกระจายกันอยู่ในส่วนต่างๆ ของจังหวัดจึงได้จัดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ออกเป็น 3 ลักษณะให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มประชากรวิจัย ดังนี้

ก. ระดับกว้าง ใช้เครื่องมือวัดคือ แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งจะแจกจ่ายทางไปรษณีย์ไปยังสถานที่ราชการ ที่ทำการ โรงเรียน สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งอื่นๆ ในจังหวัดพะเยาและจะส่งให้นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีนำแบบสอบถามเข้าไปสัมภาษณ์ในกลุ่มดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มสตรีผู้นำในเขตจังหวัดพะเยา ซึ่งมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ดีกว่า แบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ภูมิหลังทั่วไป ส่วนที่ 2 เป็นลักษณะการทำงานของสตรีผู้นำ และส่วนที่ 3 โลกทัศน์ของสตรีผู้นำ ลักษณะคำถามมีทั้งที่เป็นคำถามเปิดและที่กำหนดคำตอบให้ โดยให้เรียงลำดับความเข้มข้นของคำตอบ ทั้งแบบไลเคิร์ต (Likert scales)

เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ก็จะนำข้อมูลที่รับมาประมวลผล โดยอาศัยคอมพิวเตอร์และตัวแบบสถิติต่างๆ ที่จำเป็นเหมาะสม ได้แก่ การหาค่าร้อยละเพื่อเปรียบเทียบหาัยสำคัญ ผลปรากฏว่า การวัดหาความสัมพันธ์ของตัวแปรในระดับกว้างนี้ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจากประชากรเพศชายในเขตเลือกตั้งจำนวน 268 ฉบับ จากที่ส่งไปทั้งสิ้น 300 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจากประชากรเพศหญิงในเขตเลือกตั้งจำนวน 95 ฉบับ จากที่ได้ส่งไปจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 300 ฉบับ

ข. แบบสัมภาษณ์ (interview form) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชาชนในเขตเลือกตั้ง ซึ่งมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ต่ำกว่ากลุ่มสตรีผู้นำ เนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยส่วนที่ 1 ภูมิหลังทั่วไป ส่วนที่ 2 ความเห็นในเรื่องการยอมรับสตรีผู้นำ ลักษณะคำถามเป็นแบบให้ตอบคำตอบที่กำหนดให้ในเรื่องความเห็นใช้แบบไลเคิร์ตคำถามเปิด

ค. ระดับลึก (indepth study) หรือการสัมภาษณ์ศึกษาโดยจับสลากตามการแบ่งพื้นที่เขตเลือกตั้งในจังหวัดพะเยา แบ่งตามอำเภอต่างๆ ได้แก่ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่ใจ อำเภอปง อำเภอเชียงคำ และวิเคราะห์บทสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview analysis) โดยนำเสนอออกมาในรูปของประวัติชีวิต

การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้จากวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

ก. การทอดแบบสอบถาม สตรีผู้นำทั่วเขตจังหวัดภาคพะเยา โดยส่งผ่านทางพัฒนาการจังหวัดแต่ละจังหวัด

ข. การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เฉพาะประชาชนในเขตเลือกตั้งในจังหวัดพะเยา ในส่วนนี้เป็นการออกภาคสนาม โดยนักสัมภาษณ์ที่เป็นบัณฑิตระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ค. การสนทนาได้เฉพาะกับสตรีผู้นำเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเปิดโอกาสให้สตรีผู้นำสนทนาไปได้เรื่อยๆ โดยผู้วิจัยตั้งคำถามเป็นแนวทางของการสนทนาขณะเดียวกันก็จะจดบันทึก และอัดเทปคำสนทนาไว้ด้วย

ง. การสังเกต ผู้วิจัยใช้การสังเกตพฤติกรรมของสตรีผู้นำในระหว่างการสนทนา

ในการควบคุมความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการออกสัมภาษณ์สตรีผู้นำด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามเฉพาะสตรีผู้นำในจังหวัดพะเยา

ตัวแปร

ก. ตัวแปรอิสระ คือ ภูมิหลังด้านต่างๆ ของนักการเมือง ส.ส. สตรี

ข. ตัวแปรตาม คือ การเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรี

ค. ตัวแปรทดสอบ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม อาจได้รับอิทธิพลทางใดทางหนึ่งหรือหลายทาง จากตัวแปรอื่นๆ จึงต้องกำหนดตัวแปรทดสอบขึ้นมา ได้แก่ แรงจูงใจของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรีและ ทศนคติที่แสดงออกซึ่งความสนใจและกระตือรือร้นทางการเมือง

นียมตัวแปร

ก. ภูมิหลัง

นียมเชิงทฤษฎี หมายถึง พื้นเพหรือพื้นฐานของปัจเจกบุคคลก่อนที่จะเข้ามาสังกัดเพื่อกระทำการกิจกรรมในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง

นียมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง พื้นเพความเป็นมาก่อนที่นักการเมืองท้องถิ่นจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ภูมิหลังในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสถานภาพส่วนตัว ได้แก่ อายุ, ระดับการศึกษา, สถานภาพสมรส, เชื้อชาติ และอาชีพ
2. ด้านครอบครัวเดิมของบิดามารดา ได้แก่ พ่อแม่หรือญาติสนิทเคยเป็นผู้นำท้องถิ่นจำนวนพี่น้องเพศชาย และลำดับความเป็นลูกในครอบครัว
3. ด้านครอบครัวของตนเองสามี ได้แก่ การตอบสนองจากสามีในเรื่องอาชีพสามี, เชื้อชาติสามี และระดับการศึกษาของสามี นอกจากนี้ ยังมีภาวะการเลี้ยงดูลูกที่ยังไม่เข้าโรงเรียน
4. ด้านอิทธิพลของชุมชน ได้แก่ การได้รู้จักสนิทสนมกับผู้นำทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น หรือผู้นำชาวบ้านในชุมชน
5. ด้านประสบการณ์จากการทำงานให้กับชุมชนของสตรีเอง ได้แก่ เคยเป็นผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชาวบ้านในชุมชน

จากการศึกษาถึงภูมิหลังทั้งห้าดังกล่าว สามารถกล่าวสรุปอย่างสั้นๆ ได้ดังนี้

1. ภูมิหลังที่มีอิทธิพลต่อการอบรมกล่อมเกลารวมถึงการเมือง หมายถึง ภูมิหลังด้านสถานภาพส่วนตัว ภูมิหลังด้านครอบครัวของบิดามารดา และภูมิหลังด้านครอบครัวของตนเองสามี (ในกรณีที่ผู้ถูกวิจัยไม่ได้เป็นโสด)
2. ภูมิหลังที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมือง หมายถึง ภูมิหลังด้านอิทธิพลของชุมชน ไม่ว่าจะนักการเมืองท้องถิ่นสตรีจะเป็นผู้ได้รับมรดกตกทอดของอิทธิพล การเป็นผู้ใช้อิทธิพล และการได้รับผลจากการใช้อิทธิพลโดยตนเองหรือผู้เกี่ยวข้องกระทำให้
3. ภูมิหลังที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึง ภูมิหลังด้านประสบการณ์จากการทำงานให้กับชุมชนของสตรี ก่อนที่จะกลายมาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสตรี

ข. นักการเมือง

นิยามเชิงทฤษฎี หมายถึงผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งตามวาระทางการเมืองจนสามารถยึดถือเป็นอาชีพหรือไม่ก็ได้

นิยามเชิงปฏิบัติการ หมายถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งที่เคยดำรงตำแหน่งมากกว่าหนึ่งสมัยและเพิ่งได้เป็นสมัยแรกซึ่งเรียกได้อย่างหนึ่งว่า “นักการเมืองระดับประเทศ”

ค. การเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง

นิยามเชิงทฤษฎี หมายถึง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อแสดงบทบาททางการเมือง ในฐานะผู้กระทำการทางการเมือง ไม่ใช่ผู้ถูกระทำการ

นิยามเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งกระบวนการก่อนจะเข้ามาดำรงตำแหน่ง เช่น มูลเหตุแรงจูงใจ และบุคคลผู้สนับสนุนช่วยเหลือ และกระบวนการขณะเข้ามาดำรงตำแหน่ง เช่น การวางตัวของสตรีในการเป็นผู้นำในระดับประเทศ และจังหวัด สไตล์การทำงาน และอุปสรรคในการทำงานอันเนื่องมาจากความเป็นเพศหญิง

ประโยชน์ในการศึกษาที่คาดว่าจะได้รับ

จากการศึกษาเรื่องนี้คาดว่าจะอำนวยความสะดวกทั้งในทางวิชาการและปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องนี้ต่อไป

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมในทางการเมืองและ การบริหารตลอดจนแนวความคิด ความเชื่อของสตรีผู้นำทางการเมืองปกครองในระดับชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจถึงสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองและการปกครอง เมื่อสตรีเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองปกครอง

2. เป็นพื้นฐานที่จะช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะทำงาน และลักษณะความเด็ดขาดของสตรีผู้นำ ซึ่งจะเป็แนวทางให้ทราบถึงแนวโน้มของพฤติกรรมทางการเมืองของสตรี เพื่อสามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายในการวางแผนพัฒนาสตรีในระดับชาติต่อไปในอนาคต

3. อาจเป็นคำตอบที่ทำให้เข้าใจถึงสมรรถนะของสตรีว่าสามารถจะเป็นกำลังสำคัญในการเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองการปกครองในระดับตั้งแต่ท้องถิ่นถึงระดับชาติ

4. การทราบถึงรูปแบบการทำงานและการบริหารงานของสตรีผู้นำทางการปกครอง ในระดับท้องถิ่น ช่วยให้สามารถคาดการณ์ในอนาคตได้ว่า การเมืองในท้องถิ่นที่จะเป็นอย่างไร เมื่อสตรีมีแนวโน้มที่จะเข้าไปเป็นฝ่ายปกครองหรือได้รับเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น

5. เป็นการเตรียมข้อมูลพื้นฐานสำหรับพรรคการเมืองต่างๆ ในการวางแผนสนับสนุนให้มันักการเมืองสตรี เริ่มมาจากในระดับ ตำบล หมู่บ้าน ซึ่งสามารถสร้างความแข็งแกร่งให้กับรูปแบบการเมืองในระบบพรรคในระดับชาติได้ดียิ่งขึ้น

6. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย และเพื่อให้เลิกนิยมลัทธิเหยียดเพศ ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดทัศนคติทางประชาธิปไตยและเสรีนิยม

7. เพื่อประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับบทบาทของสตรีในทางการเมืองการปกครอง อย่างที่เรียกกันทั่วไปว่า “สตรีการเมือง” (political women)

8. เพื่อให้มันักการเมืองสตรีสามารถทราบแนวทาง ในการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง โดยพิจารณาจากปัจจัยด้านกฎหมายของนักการเมืองสตรีเอง

9. เพื่อให้สตรีโดยทั่วไป สามารถพัฒนาตนเองและกลุ่มสตรีเอง เพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายทางการเมือง หรือการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองในอนาคตโดยเฉพาะการเมืองในระดับท้องถิ่น

10. เพื่อเพิ่มพูนเสริมสร้างองค์ความรู้ (body of knowledge) ในวิชาสตรีศึกษา (woman studies) โดยเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวกับสตรีกับการเมืองให้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อสะสมองค์ความรู้งานวิจัยต่างๆ และเป็นพื้นฐานให้กับงานวิจัยในแนวเดียวกันต่อไป

การนำเสนอวิทยานิพนธ์

การนำเสนอรายงานผลของการวิจัยนี้ จะแบ่งออกเป็น 6 ตอนด้วยกันกล่าวคือ

ในส่วนตอนที่ 1 จะเป็นการกล่าวถึงระเบียบวิธีของการวิจัย ได้แก่ สภาพและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ สมมติฐาน ขอบเขต วิธีการดำเนินการวิจัยการกำหนดตัวแปร ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังที่ได้นำเสนอมาแล้ว

ในส่วนตอนที่ 2 หลังจากนั้นจะนำเสนอแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการกล่าวถึงกรอบแนวความคิดและฐานทางทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัยนี้ รวมตลอดถึงข้อสรุปจากงานวิจัยที่ดำเนินมาก่อนหน้า ในแนวทางสตรีศึกษา ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยชิ้นนี้

ในส่วนตอนที่ 3 จะนำเสนอเรื่องอดีตและปัจจุบันของสตรี กับการเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง ได้กล่าวอย่างวิเคราะห์ถึงบทบาททางการเมืองของสตรีในประวัติศาสตร์โลก ความเป็นมาของบทบาทการเมืองของสตรี ทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาททางการเมืองในระดับชาติในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในส่วนตอนที่ 4 ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสตรี ในการเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง ระดับชาติ จะกล่าวอย่างวิเคราะห์ถึงสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง กับสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งระดับชาติของสตรีไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะเน้นกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่ถูกนำมาประมวลผลเพื่อหาลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตจังหวัดพะเยา และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักการเมืองระดับชาติในการเข้าสู่ตำแหน่ง ส.ส.

ในส่วนตอนที่ 5 กรณีศึกษาภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรี เป็นการกล่าวอย่างวิเคราะห์เจาะลึกจากข้อเท็จจริงภาคสนามเป็นกรณีศึกษา เพื่อเปรียบเทียบหาคุณลักษณะสำคัญที่เป็นไปในลักษณะเดียวกันหรือไม่เป็นไปในลักษณะเดียวกัน จะเป็นการนำผลการวิจัยนี้ มาสรุปในบทที่ 6 เพื่อหาข้อสรุปทั่วไปเกี่ยวกับภูมิหลังของนักการเมืองระดับชาติสตรี กับการเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองระดับชาติ รวมทั้งยังได้พยายามชี้ให้เห็นแนวโน้มของการเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองระดับชาติของสตรีด้วย.